

Landbruget i 1938.

Af Forstander N. Bredkjær.

I Historien vil Aaret 1938 faa en fremskudt Plads. Vældige politiske Begivenheder, hvis Følger først om Aartier kan overskues, indtraf. Landegrænser slettedes; Krig og Odelæggelse stod saa truende paa Tærskelen som nogen Sinde for Europa. Omkring Datoer som 13. Marts, Østrigs Indlemmelse i Tyskland, og 29. September, de fire Stormagters Konference i München, bølger de politiske Bevægelser, der dybest set mere og mere antager Karakter af Kamp mellem to Idéologier: Diktatur og Folkestyre. — Freden blev foreløbig bevaret, men Aaret udrinder med en Verden i politisk Spændingstilstand, der lader ane, at 1939 staar svangert med alvorlige og vidtrækkende Kampproblemer.

Midt i en saadan Tid af Morke og overhængende Fare ogsaa for de smaa neutrale Statssamfund fejrede vi herhjemme Mindet om de store Reformer for 150 Aar siden. »Borgerfrihed bestemt ved retfærdig Lov« lagde dengang Grunden til en folkelig Udvikling og en erhvervsmæssig Trivsel helt op til vore Dage. Og paa mærkelig Vis havde Tidspendulet svinget saaledes, at der i 1938 ikke blot var Grund til i Taknemlighed at flette Krans om et stort — maaske lidt afbleget — Minde; men ogsaa al Anledning til at drage Datidens Handlinger frem som manende Tilraab om, at vore Dages politiske, sociale og økonomiske Brydninger kanhænde nødvendiggør en lignende Indsats for at blive overvundet; mest fordi de i saa mange Retninger synes at være af samme Natur som »det onde« dengang.

Det er vel ikke givet, at ret mange har tænkt paa sligt

i Bellahøjdagene fra 17.—27. Juni, hvor en fredelig grønklædt Bakke i Københavns Udkant pludselig fik Væld af Farver og Flag, Folkeliv og Dyrevrimmel; med et Slag gav Plads for et ejendommeligt, storslaaet Møde mellem Land og By — til en vis Grad ogsaa mellem Fortid og Nutid. Thi der var Festglans over dette Stævne, og for en Stund maatte hos de fleste Kriseaarenes opsamlede Mismod vige for en naturlig Glæde over alt det, Udstillingen bragte saa stærkt Bud om: Landbrugets Fremgangslinie og nuværende Stade.

Det blev naaet, hvad Landbrugsudstillingens Præsident, *H. Hauch*, udtalte ved den store Aabningshøjtidelighed: »Vi har meget at mindes og meget at vise vedrørende vort Landbrugs Historie, om Forholdene, som de var, om Forholdene, som de blev, og om Forholdene, som de nu er under de for Landbrugserhvervet saa vanskelige og mærkelige sidste halve Snes Aar.

Vi haaber, og vi tror, at vi ved Landbrugsudstillingen 1938 paa Bellahøj kan fortælle sandt og rigtigt om vort Erhverv, om dets Udvikling, om dets Stade, om dets Trængsler og fremfor alt om Landbrugserhvervets Betydning, ikke alene for Erhvervenes Udøvere, men dets Betydning for hele vort Folk og for vort Folks økonomiske Fremtid.«

Tæt op mod 1 Million Besøgende gav Vidne om den Interesse, Udstillingen havde vakt. Trods Mund- og Klovesygens Trusler gennemførtes det store Elitedyrskue, hvor alle vort Lands Husdyrarter og Racer var repræsenteret. Dyrene var udvalgte fra Landets bedste Avlsbesætninger og stod nu som et Vidnesbyrd om de foreløbige Maal, der gennem flere Slægtleds Avlsarbejde var opnaaet.

Den historiske, kulturelle og faglige Udvikling blev dernæst belyst ved en Række betydelige Specialudstillinger: Landbrugets Historie, Driftsøkonomien, Andelsvæsenet, Planteavlen, Havebruget, Maskinteknikken, Landbrugsbygningerne, Husdyrbrugsforsøgene, Husmandsbruget, Ungdomsarbejdet, Husholdning, Undervisning og Ud-

dannelse — lige fra Borneskolen over Ungdomsgaarden til de frie Ungdomsskoleformer og Veterinær- og Landbohøjskolen — og meget mere.

Hele Landet var med! Derfor fandtes ogsaa forskellige artede industrielle Udstillinger, fra Hedeselskabet, Skovbruget, Jagt, Redningsvæsenet, ligesom Færøerne og Grønland havde deres Stader paa Pladsen.

Faglige Fremvisninger og Demonstrationer, historiske Optog og Foredrag vekslede med Gymnastik, Folkedanse, Friluftsskuespil. Noget af det mest betagende var Skolebørnenes store Opmarch og Sang.

Ved de Besøgendes Antal, Udstillingens alsidige Indhold og vellykkede Gennemførelse blev dette Sommerstævne en Begivenhed, der bortvejrede al Kritik — og ogsaa tiltrak sig Opmærksomhed udenfor Landets Grænser. Der er blevet sagt, at Udstillingen var en stor Billedbog over dansk Landbrug, som det er, men isprængt Linier og Farver, der førte Tanken tilbage til heniarne Slægters Virke, helt til de store Landboreformers Tid! Dette er ikke urigtigt!

Den 20. Juni samledes omkring Frihedsstøtten, vort Lands skønneste Mindesmærke, en stor Skare i Erindringen om den Gerning til Folkegavn, der gav Udspring til Vækst og Grøde omend under vekslende Kaar, gennem halvandet Aarhundrede. —

Vort Landbrugs handelspolitiske Vilkaar er ikke undergaaet gennemgribende Ændringer i 1938. Selvforsyningsbestrebelserne og Kontingenteringspolitikken medfører for Danmarks Vedkommende, at vore handelsmæssige Hovedinteresser samler sig i stigende Grad om det engelske og tyske Marked. Vi har endnu en Række smaa Markeder, hvis Værdi aldrig maa underkendes; vi glemmer ikke saa let den Betydning, de ofte i handelsmæssigt træge Perioder har haft. Men ogsaa til disse Lande foregaar al Udførsel nu i Henhold til de afstukne Handelsoverenskomster, og da kun den direkte Import for et Land er Nøglen, der lukker op for Eksporten, maa nødvendigvis

de to store Aftagerlande blive Brændpunkterne i den handelsmæssige Situation.

Den dansk-engelske Handelsoverenskomst af 20. Juni 1936 er stadig gældende. I 1938 er der kun sket enkelte Ændringer, som har været ønsket fra engelsk Side. Det store Spørgsmaal, der stadig maa interessere danske Landmænd, er, hvorledes den indre engelske Landbrugspolitik efterhaanden tilrettelægges. Vor Smørekseport foregaar endnu frit, men Danmark er i Konkurrencen med de oversøiske Kolonilande handicappet gennem Toldafgiften paa 33 Øre pr. kg. Udsigterne for Flæskeeksporten afhænger meget af, hvorledes den engelske »Bacon Industry Act« af 29. Juli 1938 vil indvirke paa Forholdene. Der ydes gennem denne Lov Støtte til Udvidelse af Baconproduktionen, ligesom der er fastsat Minimumspriser til Producenterne paa Grundlag af Flæskekvalitet og Priserne paa Fodermidlerne. En Kontrakttegning skulde gennemføres, saaledes at første Kontraktperiode kunde paabegyndes fra 1. December 1938. Foreløbig ser det ikke ud til, at de britiske Landmænd har været særlig begejstrede for Loven, der iøvrigt gælder for 3 Aar. En Kendsgerning er det da ogsaa, at der i Aarets sidste Maaned er kommet en lille Tillægskvota til Danmark. — Endelig ulmer det ogsaa med Restriktioner overfor Ægindførselen. Som bekendt er denne steget betydeligt i de senere Aar. Det store Forbrug stimulerer den hjemlige Ægproduktion, og yderligere er det Hensigten at gennemføre Reguleringsforanstaltninger i Perioder, hvor Markedet overfyldes.

Med Tyskland har Handelsoverenskomsten af 27. November 1937 været gældende, og den er 11. November 1938 forlænget til at gælde for Aaret 1939. — Et Hovedprincip i disse Aftaler er, at Afsætningen af Landbrugsprodukter til Tyskland i et Kvartal er afhængigt af Danmarks Køb af tyske Varer i det forudgaaende Kvartal. Det var ventet, at Vareudvekslingen i Aaret 1938 skulde stige med en halv Snes Procent, men desværre er det gaaet ander-

ledes. I April Kvartal blev Indkøbet fra dansk Side i Tyskland mindre end paaregnet, og Eksportkontingentet i Juli Kvartal sank som Følge heraf fra ca. 82 Mill. Kr. i April Kvartal til ca. 73 Mill. Kr. i Juli Kvartal. Ved Udstedelsen af Ekstrabeløb paa Valutaattester lykkedes det at faa Oktober Kvartals Eksport op paa ca. 82 Mill. Kr. mod 86 Mill. Kr. i samme Periode i Fjor.

Fra dansk Landbrugs Side er gennem Aaret kommet en ikke ringe Kritik til Orde mod det formentlige Forhold, at Afsætningsmulighederne mod Syd skulde være blevet begrænset gennem Udstedelsen af Valutaattester. I Landbrugsraadets Udtalelse af 27. Oktober 1938 fremhæves det da ogsaa fra baade Flertal og Mindretal, at man maa kræve »en Ordning af Landets Udenrigshandel, som gør det muligt at dirigere Danmarks Køb til de Lande, hvor Salgsmuligheder foreligger for Landets Eksportvarer.« — For den menige danske Producent er det ikke let at se til Bunds i disse indviklede Handelsproblemer. Kun forekommer det en Landmand logisk og sundt, at den gældende Ordning administreres saaledes, at alle Afsætningsmuligheder for vore Eksportvarer udnyttes fuldtud. Men netop dette Krav medfører, at der i vide Kredse hævdes den Opfattelse, at Valutaordningen bør ændres saaledes, at de tre Formaal: det valutariske, det beskyttelsesmæssige og det afsætningsmæssige adskilles og behandles gennem hver sin Administration.

Valutaloven har i det hele været under Debat, og man ser ikke fra Landbrugets Side med nænsomme Blikke paa den. Den kunstige Valutakurs af 22,40 i Forhold til Sterling har udæsket til Kritik, og fra mange Sider er i 1938 hævdet, at det vilde være sundt for den hjemlige økonomiske Politik at faa afgjort, hvad Kronen virkelig er værd under frie Forhold. Det føles som en Uret overfor Landbruget, at dets Eksportmuligheder begrænses, og at den hjemlige Industri netop gennem det samme Middel: en nedstemt Import, opnaar en beskyttet Stilling. Samtidig maa man hævde, at ogsaa de beskæftigelsesmæs-

sige Tilstande forringes ved det Tryk, der oven overfor Landbruget. Visse Varers Overførsel til Frilisten har derfor i 1938 givet Næring for et udbredt Haab om, at en begyndende Afvikling af de snærende Valutabestemmelser maatte vise sig gennemførlig.

Det foran fremførte berører ogsaa det omstridte Selvforsyningsbegreb; det, der hæmmer den internationale Handel; det, der indskrænker det internationale Varebytte — og som er saa vanskeligt for et lille, stærkt eksporterende Land at forlige sig med. Indenfor Landbruget har der i snævrere Forstand staaet en Selvforsyningsdebat, der navnlig gjaldt Spørgsmaalet om Oliekagernes Erstatning ved en udvidet Dyrkning af bælgeplanterige Afgrøder. Opfattelse har staaet mod Opfattelse, og Debatten er ebbet ud med det Resultat, at de fleste Landmænd vil anse det for en Umulighed at undvære denne Protein-tilførsel til Malkekvægets Foder. Der kan kun blive Tale om en mere eller mindre stærk Besparelse af Foderstoffer, alt eftersom de driftsmæssige, stedlige Dyrkningsbetingelser er, og eftersom de enkelte Bedrifters Privatøkonomi tilsiger, at det er forsvarligt og fordelagtigt. Et alment gældende Svar kan næppe gives udover det, at her maa den enkelte Landmand selv ud fra økonomiske Synspunkter træffe Afgørelsen. Som Helhed maa Landbruget kræve Adgangen til disse Raastoffer holdt aaben.

Selve Landbrugets økonomiske Tilstand i 1938 kan endnu ikke regnskabsmæssigt belyses. Men der findes Fingerpeg derom i Det landøkonomiske Driftsbureaus foreløbige Oversigt over 200 Landbrugs Driftsresultat i 1937—38. Sammenstilles dette med Driftsbureauets fuldstændige Opgørelser fra de tre nærmestliggende Regnskabsaar, faas følgende Overblik over Udviklingsretningen:

pr. ha i:	1937—38	1936—37	1935—36	1934—35
Bruttoudbytte	685 Kr.	616 Kr.	609 Kr.	557 Kr.
Driftsomkostninger ...	594 »	564 »	521 »	478 »
Nettoudbytte	91 »	52 »	88 »	79 »
Forrentning af Handelsv.	3,3 pCt.	1,9 pCt.	3,3 pCt.	3,1 pCt.

Som det ses, er der en ret betydelig Fremgang i Forhold til 1936/37, men i dette Aar var der en betydelig ringere Kornhøst end sædvanligt. Resultatet er ikke meget afvigende fra 1935/36, men det er bemærkelsesværdigt, at Tallene er højere — og desværre er Driftsomkostningerne steget omtrent lige saa meget som Bruttoudbyttet. I Nettoudbyttet mangler ca. 46 Kr. pr. ha i, at Handelsværdien kan blive forrentet med ca. 5 pCt.

Hvorledes kan nu herud fra Resultatet for Kalenderaaret 1938 skitseres? Som et Plus kan den store Kornhøst i Sommer nævnes, dog vil kun en Brøkdel af den være omsat i 1938. Lidt højere Produktpriser end i 1937 kan endvidere anføres. — Et Fradrag i Udbyttet vil Mund- og Klovesygeepidemien medføre, og antagelig er ogsaa Driftsomkostningerne steget lidt. Nogen Anledning til at vente en større økonomisk Forbedring er der næppe, selv om det muligvis vil gaa i den rigtige Retning.

Nettoudbyttet er steget stærkest for de smaa Brug, men alligevel staar de med den laveste Forrentningsprocent, nemlig 2,7 i Forhold til Bøndergaardenes 3,5 og de større Gaardes 3,6 pCt. af Handelsværdien.

I 8 Aar har Landbruget nu manglet væsentlige Beløb i at kunne nærme sig en Forrentning af Handelsværdien. Denne Kendsgerning er saa meget mere følelig, som der næppe kan rejses berettigede faglige Anker mod Bruttoudbyttets Størrelse under de herskende Prisforhold. Den »Tilpasning«, vi har hørt saa meget om, skulde derfor naturligt have været fremkommen ved Driftsomkostningernes Nedsættelse, men det modsatte er sket! Og ingen vil vist finde det tilladeligt at hengive sig til sangvinske Drømme hverken om Driftsomkostningernes Nedgang eller om Produktprisernes Stigning i Fremtiden! Udtrykket: »Med Glæden hold Maade« — turde det være betimeligt at anvende, naar Opgangslinien fra Lavpunktet i 1931/32 konstateres!

I December Maaned 1937 lovfæstedes vigtige Dele af

Landbrugets Ordninger: Svineordning, Kornordning, Smørordning og Kødordning.

Utallige har de mundtlige og skriftlige Drøftelser af Svineordningen været i Aarets Løb. Og det er ikke saa underligt, naar man betænker, at det er den mest lønnende Driftsgren indenfor Landbruget. Fordelingen af Produktionsretten kan derfor næppe foretages, uden at der bliver Røre og Gnidninger, simpelthen fordi det er umuligt at finde et for alle Landbrugere retfærdigt Fordelingsgrundlag.

Den ny Svineordning frembød følgende Hovedændringer i Forhold til den hidtil gældende: Antallet af Forlodskort forhøjedes fra 5 til 6 pr. Ejendom. Tildeling af Kort efter Grundværdien standsede ved 40 000 Kr.s Grundværdi. Det siger sig selv, at det store Landbrug blev ramt haardt særlig af den sidste Bestemmelse. Et sagligt Forsvar for Ordningen er det kun muligt at føre ved Henvisning til, at de nødstedte mindre Landbrug hidtil i relativt større Omfang end Storlandbrugene har beskæftiget sig med Svineproduktion, samt at den samtidig gennemførte Kornlov skulde give Kompensation for de ændrede Produktionsvilkaar i de større Brug.

Ved den ny Kornordning fastsattes Priserne for Byg og Hvede til 14 Kr., for Rug og Majs til 13½ Kr. og for Havre til 13 Kr. pr. 100 kg.

Drøftelsen af disse to Ordninger tog ikke mindst Fart, da det efter den store Kornhøst viste sig, at de hjemlige Kornpriser faldt betydeligt under den ovennævnte Pris-skala. Af mange var disse Priser opfattet som Mindstepriser ogsaa for Handel med Korn paa det indenlandske Marked. Dette er imidlertid ikke Tilfældet. Kornloven tager kun Sigte paa det indførte Korn, idet Afgifterne paa dette til enhver Tid skal være saa store, at Prisen cif dansk Havn med Tillæg af Afgiften bliver af den førnævnte Størrelse.

De ændrede Kornpriser gav Anledning til, at der en Tid indførtes Forbud mod Indførsel af Brødkorn, Havre

og Majs. Denne Bestemmelse afløstes 5. November af en Bekendtgørelse om Indmalings- og Indblandingstvang for Hvede, Rug og Mel heraf. Efter 1. December har der skullet indmales 50 pCt. dansk Hvede i Hvedemelet. For Rug er Indmalingsprocenten fastsat til 30 pCt.

Til Bedømmelse af denne Kornsituation kan anføres, at i Gennemsnit af de 4 Aar 1934—37 er Kornhøsten beregnet til at udgøre 33,6 Mill. hkg, Indførselen 8,8 Mill. hkg eller ialt til Raadighed 42,4 Mill. hkg. Eksporten har i de samme Aar været 1,0 Mill. hkg aarlig, Saasæden 2,4 Mill. hkg, til Menneskeføde og industrielt Brug ca. 5,0 Mill. hkg. Til Opfodring skulde saaledes have været til Raadighed ca. 34,0 Mill. hkg.

Ved Smørordningen forhøjedes Hjemmemarkedsprisen med 10 Øre til 260 Øre pr. kg. Statens Tilskud paa 25 Øre pr. kg bortfaldt. I Kødloven skete enkelte Ændringer, bl. a. faldt Eksporttilskudet for Stude bort.

Af de mange øvrige Love, som er vedtagne i 1938, skal kort nævnes følgende: Den midlertidige Sukkerordning blev forlænget for et Aar. Lov om Afvanding af Marsken ved Tønder. Lov om Udførsel af Kartofler. En ny Snekastningslov ophæver i det væsentlige Rydningen af Landevejene som Pligtarbejde. Endelig er der Love om Udvidelse af mindre Landbrug; om Opførelse af Arbejderboliger paa Landet. Henstandsloven og Gældssaneringslovene blev forlænget. I Loven om den konjunkturbestemte Rente for Statshusmandsbrugene skete den Ændring, at Forrentningsprocenten fremtidig skal være Udgangspunkt for Ydelsens Beregning i Stedet for Smør-, Flæsk- og Bygpriser.

Efter nogle Aars Drøftelser indenfor Landbrugets Organisationer kunde nu endelig en ny Lov om Handel med Gødnings- og Foderstoffer se Lyset. Det maa haabes, at den ny Lov bedre end den gamle vil kunne hindre Handel med Fodermidler, for hvilke der kun foreligger ufuldstændige Oplysninger om Varernes reelle Værdi.

En ny Lov gennemførtes til Støtte for den landbrugs-

faglige Undervisning af Ungdommen. Til bestaaende Love om Understøttelse til Eleverne paa Folkehøjskoler, Landbrugsskoler og Husholdningsskoler er sket Tilføjelser, hvorved Understøttelsesbeløbet forhøjes, og Uddelingsformen er ændret.

Som Følge af de store Sandflugtsodelæggelser i Foraaret vedtoges en Lov om Tilskud til Indkøb af Saasæd, Frø og Kunstgødning for dem, der havde lidt Skade ved Sandflugten.

Landbrugsministeriet nedsatte i Sommeren 1937 et Udvalg til Behandling af Landbrugets Gældsforhold. Et fremsat Forslag om Indførelse af konjunkturbestemt Rente blev efter Henstilling fra Landbrugsraadet udsat, idet det samlede Gældsudvalg var enig heri. —

De store Forhandlinger mellem Arbejdere og Arbejdsgivere angaaende Lønoverenskomsterne truede i Foraaret med at ville ende i omfattende Arbejdsstandsninger. Dette blev imidlertid afværget ved Forligsmandens Mæglingforslag. Paa Slagterierne gik det imidlertid anderledes. Arbejderne vedtog Forligsmandens Forslag om en Lønforhøjelse paa 7 pCt., men Slagterierne forkastede dette. Af Hensyn til Eksportens Opretholdelse greb Regeringen ind, og ved en Lov af 8. April blev Mæglingforslaget ophøjet til Lov, og Arbejdsstandsninger er forbudt i 2 Aar, den Tid, i hvilken Overenskomsten gælder.

Paa en anden Maade, men i et mere specielt Tilfælde, blev Landbruget berørt af Arbejdsstridigheder. Der tænkes her paa Skudshale-Konflikten. Ejeren af Gaarden Skudshale blev stillet overfor Kravet om Overenskomst med Landarbejderforbundet, men nægtede dette og blev derved hindret i at afsætte sin Mælk i Aalborg. Sagen fremkaldte et stærkt Røre i Landbrugskredse, og Landbrugets Organisationer protesterede. Ved Foreningen af jydsk Landboforeningers Delegeretmøde vedtoges en Udtalelse, der lød: »Delegeretmødet maa afvise enhver upaakrævet Indblanding i Forholdet mellem Landbrugets Udøvere og Landbrugets Medhjælpere til Skade for et

godt Forhold mellem disse.« Efter gentagne Forhandlinger afblæstes Konflikten. Landbrugs-Organisationernes enige Optræden overfor et Angreb paa Landbrugets frie Dispositionsret virkede utvivlsomt stærkt til Afslutningen af denne Strid, der efterhaanden havde antaget en principiel Karakter. —

Et af Tidens mange alvorlige Problemer er den store og vedvarende Arbejdsløshed i Byerne. Og dobbelt alvorligt bliver det ud fra en Landmandsbetragtning, naar det jævnføres med den samtidigt tilstedeværende Mangel paa Arbejdskraft i Landbruget — eller, som det udtryktes af mange: Flugten fra Landbruget. Det er ikke et specielt dansk Spørgsmaal; en lignende Vandring fra Land til By foregaar ogsaa i mange andre Lande. Det begynder imidlertid at virke forstemmende ogsaa her i Danmark, at denne Bevægelse fortsættes fra Aar til Aar.

For nogle Aar siden undersøgte saavel Statistisk Departement som Landboforeningerne Sagen. Den sidste Opgørelse stammer fra en af Statistisk Departement foretaget Opgørelse fra Juli 1937. Heraf fremgaar det, at der i 1937 var 22 600 Helaarsarbejdere færre i Landbruget end i 1934.

Men selv uden Statistikkens Tal kan man ikke blive fri for at mærke det. Haardest føles Mangelen paa Bøndergaardene og i de mindre Landbrug. Og, hvad det navnlig skorter paa, er kvindelig Medhjælp og Arbejdskraft til Kreaturerne Pasning.

Nogle var i de første Kriseaar tilbøjelige til at se det som Udslag af en bevidst Sparebestræbelse indenfor Landbruget — eller en Følge af lavere Lønninger, o. s. v. Der var nok noget om det; men i Længden strækker Forklaringen ikke til, og Lønningerne paa Landet er i de sidste Aaringer steget betydeligt. Heller ikke moralsk-psykologiske Grunde slaar til; Byens dragende Magt med Lys og Liv; næppe heller Paastanden om den behageligere Livsførelse i Byen fremfor paa Landet — mere maaske den større Frihed.

Men Hovedaarsagen er nok Landbrugets usikre økono-

miske Kaar; Vanskelighederne ved at vinde frem til egen Bedrift, de store Gældsforpligtelser, de Unge skal gaa ind til! Det var nemlig alle Dage det store Maal for de fleste faste Medhjælpere og for de i de egentlige Landbrugshjem opvoksende Børn at blive selvstændige Landmænd — ikke nøjes med at være Landarbejdere for hele Livet.

Derfor maa Aarsagerne til Ondet og Midlerne til dets Afhjælpning sikkert søges dybere — i selve Grundvilkaarene for Landbrugets Udøvere. Gid det maatte lykkes for den af Statsministeriet i 1938 nedsatte Kommission til Afhjælpning af Landbrugets Mangel paa Arbejdskraft at finde Vej frem til mere grundlæggende Forslag end dem, der sædvanlig føres i Marken. —

Ligesom de tidligere Aar har Skattespørgsmaalet været fremdraget stærkt ved Landbrugets Organisationsmøder. Men selv om der kan samles ret stor Enighed om Kravene: Skatternes Nedsættelse og Skatteudskrivningens Forenkling, er der paa den anden Side meget, der skiller.

Dækkende i nogen Grad de to Hovedretningers Opfattelse indenfor Landbruget henvises til Udtalelserne fra Landbrugsraadets Møde den 27. Oktober, hvor der om dette Punkt siges af Flertallet: »Landbrugsraadet kræver, at Landbrugets Ejendomsskatter nedsættes væsentligt og fastlægges. Dette medfører en Overførelse til Staten af Udgifter baade fra Sogne- og Amtskommuner. Det er urimeligt og uretfærdigt, at Landbrugets Skattebyrder ikke alene opretholdes, men forøges i en Tid, hvor Landbrugets Indtægter er svigtende. Landbrugserhvervet bør ikke belastes med større Skattebyrder i Forhold til sine Indtægter end andre Erhverv i Forhold til deres Indtægter.«

Mindretallet udtrykker sig saaledes: »Landbrugsraadet ønsker overfor den store Skattekommission at udtale Ønsket om, at der ved yderligere Overførsel af Udgifter fra Kommunerne til fælles Ligning over hele Landet skabes Muligheder for en Nedsættelse af de kommunale Skatter;

at der skabes Ensartethed i Ejendomsbeskatningen og Bortfald af Landbrugets Bygningsskatter.« —

Ogsaa paa flere andre Omraader har 1938 bragt Vidnesbyrd om, at det i en vanskelig Tid ikke altid er saa let at blive enige. Derfor kan der under Brydningerne falde haarde Ord og kraftfulde Udtryk, der trækker Skillelinierne stærkere op, end det ofte synes nødvendigt med Henblik paa det, der faktisk er afvigende Meninger om. Vel er der Modsætninger, som i alle andre Erhverv og Samfundslag! Hvorfor nægte dette! Umiddelbart vil Ensretning og Fodslag give mere Indtryk af Styrke end den, forskelligartede Anskuelser, bøjet ind i et frit Samarbejde, kan opvise. Men det giver ikke den samme Frodighed og næppe heller hos et saa stort Antal Mennesker den ønskelige personlige Tilfredshedsfølelse! — Mon vi derfor ikke skal tage det med Sindsro, at der er forskelligt politisk Syn, afvigende organisationsmæssige Tilbøjeligheder, nu og da modgaaende Opfattelser mellem større og mindre Landbrugere — og den Slags. Den største og alvorligste Modsætning fremkaldes maaske af de økonomiske Krisekaar, der skaber Yderfløjene med stærkt gældbundne Landbrugere paa den ene Side, og paa den modsatte de, der omend ikke ukendt med Tab, dog kan se Fremtiden mere fortrosthedsfuldt i Møde. Kan hænde, det i kommende Tid bliver den sværeste Opgave at bygge Bro her!

Sligt har man nu og da i 1938 kunnet falde i Tanker over, naar Luften paa samme Tid har glødet af manende Tilraab — om Samling — og spottende Bemærkninger om Landbrugets aldrig svigtende Uenighed. —

Dette Afsnit af Aarsoversigten skal slutte med, at det fremføres, at den i Maj 1937 vedtagne ny Folkeskolelov har skabt et Skolerøre ud over Landet, som ikke kendt i mange Aar. Det samme kan siges om den gennem Landbo- og Husmandsforeningerne, Husholdningsforeningerne eller i Aftenskolen iværksatte Kursus-Virksomhed til Landboubgdommenes faglige Uddannelse. Hvor stort et

Antal Unge, der har deltaget heri, kan vanskeligt opgøres; men løse Beregninger bringer Tallet op paa 10—12 000 — maaske mere. Uden landbrugsmæssig Betydning er dette ikke, men muligvis den største Værdi ligger paa et andet Felt: som et Led i Ungdomsoplevelsernes Kæde. Desværre har Mund- og Klovesygen hindret Arbejdets Paabegyndelse i Efteraaret mange Steder i Landet, men det maa haabes, at der efter Nytaar 1939 kan tages fat. De af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab udgivne Lærebøger til Brug ved disse Kursus er stærkt benyttede. Hertil er nu føjet Udgivelsen af 2 Grundbøger, beregnet for det landøkonomiske Studiekredsarbejde. —

Planteavl.

I de første Maaneder af Aaret kunde en Del Markarbejde udføres. Lidt Vinterpløjning var der hist og her, som ikke var blevet fuldført. Alle overvintrede Afgrøder havde først paa Aaret et lovende Udseende, men i Februar, hvor det vekslede med Solskin om Dagen og Frost om Natten, tog det lidt haardt paa Vintersæden. Iøvrigt var der gode Betingelser for en tidlig Udbringning af Kunstgødning.

Allerede Vintermaanederne var tørre, og det var i det hele et Karaktertræk for Foraaret 1938. For Februar—Marts Maaneder tilsammen manglede der gennemsnitlig for hele Landet ca. 40 pCt. af den normale Nedbør, men varierende fra 20—60 pCt. for de forskellige Landsdele. Heller ikke April gav mere end knap halv Nedbørmængde, og den udpræget tørre Jordbundstilstand satte sit Præg paa Plantevæksten helt hen i Forsommeren.

Til Gengæld begunstigede dette Gennemførelsen af en tidlig Kornsaaning, og i den Henseende blev Foraaret 1938 noget af det usædvanlige. Sidst i Februar laa Jorden hen i fin, tør, pulveriseret Stand, og der siges allerede da at være set Radsaamaskiner paa Marken. Tiden fra 6. til 18. Marts blev imidlertid en udpræget Saaperiode i om-

trent alle Landets Egne. Og Arbejdet skred let fra Haanden i det stadige Vejrlig fra Dag til Dag, der skete kun faa Afbrydelser. Selv de stærke Lerjorder var tørre og smuldrende, og allerede paa dette Tidspunkt af Aaret maatte mangan Landmand paa de lette Sandjordsegne gøre sig Tanker om ikke at rode for stærkt op, hvis Jorden skulde bevare noget af den nødvendige Fugtighed til Kornets Spiring.

Mens Marts Maaned tilmed var forholdsvis mild, indtraf der i April en Del generende Nattefrost. Det, der næsteften den tidlige Kornsaaning vil mindes længst fra Foraaret 1938, er de orkanagtige Stormperioder, der med Mellemrum afløste hverandre hele Foraarstiden igennem. Det begyndte den sidste Dag i Marts, og denne første Stormperiode varede nogle Dage og anrettede en Del Ødelæggelser. Værst blev dog Stormen Paaskedag og i Dagene derefter. Hvor man, som i Nord- og Midtjylland, havde foretaget Omsaaning efter første Stormperiode, kunde man nu begynde forfra igen. Blæsende Vejr, Nattefrost og Tørke i sidste Halvdel af April hæmmede i høj Grad Plantevæksten.

Det bitre Bæger var dog ikke fuldt tilmaalt endnu. Først i Maj susede atter en orkanagtig Storm over Landet, og den kunde nu for Alvor gøre Skade. I de mest udsatte Egne maatte man for 3. eller 4. Gang i Lag med Omsaaning.

Det er sjældent, vi her i Landet kan tale om Naturkatastrofer, men der var noget af dette over Foraarsstormene i 1938.

Allerede sidst i Marts var enkelte i Lag med Roesaaning, og denne blev almindelig i første Halvdel af April Maaned. Der næredes Frygt for en stærk Stokløbning, og hen paa Eftersommeren viste dette sig ikke at være helt ubegrundet. Alligevel kan det siges, at der gennemgaaende blev de bedste Rodfrugtafgrøder, hvor den ret tidlige Saaning var praktiseret.

Vejrliget i April begunstigede ikke Græsvæksten. Den

blev ingenlunde tidlig, og Græsset havde i Maj Maaned hverken det Fyld eller den Grokraft, som saa ofte er Tilfældet. Af samme Grund blev den danske Høhøst forholdsvis beskedent.

Sandstormsødelæggelserne førte, som før er omtalt, til et Lovforslag om Hjælp til Anskaffelse af Saasæd, Frø og Kunstgødning, hvor Omsaaning maatte udføres. Desuden blev der paa Initiativ af de jydsk Landbo- og Husmandsforeninger iværksat en offentlig Indsamling til Støtte for de skadelidte. Over 1,1 Million Kr. indkom og fordeltes til ca. 8300 Landmænd, der herved modtog ca. 38 pCt. af den foreslaaede Erstatning. Til al Lykke bødede de følgende Sommermaaneder saa godt paa Ulykkerne, saa Skadens Omfang i mange Tilfælde ikke blev saa stor, som der en Overgang kunde næres Frygt for.

En Agitation for Læplantning udsprang af disse Tildragelser; det er imidlertid en kostbar og arbejdskrævende Foranstaltning, som tilmed kun delvis kan afværge Sandflugt. Og man maa vel i det hele se paa Sandstormenes Hærgning i Foraaret som fremkaldt af særlige, sammenfaldende Omstændigheder: lang Tids Tørke, løs Jord og flere Stormperioders Optræden efter hinanden, inden Afgrøderne har kunnet dække og holde paa Jorden.

Det tørre Vejrlig fortsattes i Maj Maaned. Man kunde under disse Forhold være noget betænkelig ved at tage fat paa Roedyndingen.

Først i de sidste Dage i Maj kom den Landeregn, som var saa haardt tiltrængt. Det var i flere Henseender paa høje Tid, at Maj Maaned bekvemmede sig til at yde saa nogenlunde normal Nedbør. Paa den anden Side blev gjort den Erfaring, at selv en sparsom Nedbør paa de rette Væksttidspunkter kan berede sande Underværker i Afgrødernes Udseende.

Hoavlen kunde imidlertid ikke forøges synderligt, og for de fremskredne Græsfrømarker kom Regnen ogsaa for sent.

I Juni Maaned dryssede det nu og da, og Vejret var nærmest lidt køligt og omskifteligt. Men det var maaske det bedste, der kunde indtræffe, efter den sære Foraarstid; thi det gav en langsom og god Udvikling af Kornet. Efter Hjemkomsten fra Bellahøjfesterne opdagede mange, at navnlig Kornafgrøderne havde faaet et andet Udseende, og ved Maanedens Slutning kunde der meldes om særdeles lovende Kornmarker. For en og anden begyndte der at dukke nogle Erfaringer frem om, at tidlig Saaning og lang Udviklingstid før har givet en stor Kornhøst. Ingen turde dog rigtig tage Bladet fra Munden om en saadan Spaadom.

Roemarkerne havde et betydeligt mere varierende Udseende ved Midsommertide end Kornmarkerne. Dette skyldtes forskellig Saatid, afvigende Spiringsforhold og maaske ikke mindst Udtyndingens Gennemførelse — skønt det kan ikke siges, at Roemarkernes Pasning i 1938 var særlig vanskelig. — Paa den Tid af Sommeren var Græsningen god; den blev aldrig overvældende, men mere jævn gennem Sommerperioden, end saa ofte er Tilfældet.

Juli Maanedes første 3 Uger gav en betydelig Nedbør i alle Egne — dertil en høj Temperatur i Maanedens sidste Halvdel. Vi kunde egentlig ikke ønske en bedre Juli Maaned! Saa kom bagende Varme og Solskin i Maanedens sidste 7—8 Dage, og dermed var Kornhøsten inde. En Kornhøst, om hvilket det nu ikke kunde skjules, at den gav rige Løfter.

Det var et ideelt Høstvejr indtil 18. August, varmt, tørt og stadigt. Men naturligvis, dermed begyndte det ogsaa at knibe for Roer og Græs. Omslaget kom brat med Regn og Blæst, køligere Vejr. Det sinkede Hostens Fuldendelse, men det gavnede de endnu voksende Afgrøder og blev derfor taget imod med godt Humør. Der var dog en betydelig Forskel paa Regnmængden i Landets forskellige Egne.

Hvordan folder saa Kornet i Aar? Som sædvanlig er det

et staaende Spørgsmaal under og efter Høst, og der var i Aar noget for Ørerne at tage imod! Det svirrede i Luften med Hvedefold paa 30—32, ja 35, Bygfold paa 30. En officiel Opgørelse over Kornhøsten foreligger ikke, da dette skrives. Det er imidlertid givet, at Tærsketiden i Efteraaret har afsløret, at Danmark staar med den største Kornhøst, der nogensinde har været. Fra andre Lande, udover Jordkloden meldes iøvrigt ogsaa om særdeles gunstige Høstresultater.

Kyndige Folk tipper Kornudbyttet til at ligge 15—20 pCt. over Middel, d. v. s. 39—40 Mill. hkg. Nu faar vi se, hvad Opgørelsen vil bringe af Overraskelse. Det bedste ved det hele kan maaske siges at være, at vi Landmænd gaar med en Følelse af, at de Tal, der er opgivet til de kommunale Myndigheder, og som danner Grundlaget for det officielle Tællingsresultat, nok skal holde fuldtud Stik, naar Tærskningen til Foraaret er tilendebragt.

Det store Skaar i Glæden er de lave Kornpriser for det kornsælgende Landbrug!

September Maaned bragte kun en beskeden Nedbør paa Øerne og visse Dele af Jylland. Hvor Skrælplojning straks efter Høst var fuldført, kunde der senere med Besvær dybpløjes noget, men mange Steder var det ugørligt, og meget Pløjearbejde har maattet udskydes til senere. Enkelte Egne har haft rigelig med Væde. Græsmængden har staaet i Forhold til Nedbøren, og paa Egne med sparsom Nedbør i Efteraarstiden hæmmedes Roernes Vækst, og Udbyttet efter Optagningen er Landet over stærkt varierende.

I den travle Oktober Maaned faldt det ind med mere ustadigt, ofte regnfuldt Vejr, dog gennemgaaende mildt. Men Jorden har kunnet tage mod Regnen, og der var ingen særlige Besværligheder med Rodfrugternes Hjembringning. Det kom der mere af i November for alle de Landmænd, der havde ladet sig friste til at udsætte Røeoptagningen. Stor Travlhed er der vedblivende paa Markerne til Jul.

1938 bliver karakteristisk ved sin lange Markarbejdstid — fra ca. 1. Marts til Jul, omtrent 10 Maaneder.

I de fra Statens plantepatologiske Forsøg udsendte udførlige Oversigter over Plantesygdomme fremhæves fra Foraarstiden den Frostskaade, der anrettedes paa Frugttræerne, idet navnlig Stovdragere og Stovveje blev ødelagt inde i Knopperne.

Baade Vinter- og Vaarsæd var i Maj udsat for Lysplet-syge eller Manganmangel, et Angreb, der forstærkedes ved Tørken, der gjorde Jorden meget løs. Senere optraadte Byggets Stribesyge ret almindeligt, ligesom Rodbrand var meget hyppigt hos Runkelroer og Sukkerroer i Juni Maaned. Fra Juli Maaned nævnes Fodsyge, Sortrust og Stinkbrand (hvor der ikke var afsvampet) hos Hvede. Bedelusene optraadte ret voldsomt i Frøroer og 1. Aars Roer; men Angrebene standsede pludseligt. Kaallusen gav en Del ondartede Tilfælde. Kartoffelskimmelen blev der udsendt 1. Sprojtevarsel om den 14. Juli. Hvor tilstrækkelig Paapasselighed med Gødning og Sædskifteforhold ikke var udvist, kom der i August stærke Angreb af Kaalbrok. Derimod blev Kartoffelskimmelen standset af Augusttørken. Enkelte stærke Angreb af Torforraadnelse kunde i September iagttages i Runkelroer og Sukkerroer, men Sygdommen var ellers i Almindelighed godartet. —

Større driftsmæssige Ændringer, der kunde give sig Udslag i Jordens Benyttelse, fremkom ikke. Der var vel en Tendens til den størst mulige Korndyrkning, som Følge af de høje Kornpriser fra 1937. Foran er ogsaa berørt den Selvforsyningsbevægelse, der kendetegnes ved Dyrkning af bælgplanterige Grøntfoderafgrøder; nogen større Indflydelse paa Arealbenyttelsen har der imidlertid ikke hidtil kunnet spores uden i ganske enkelte Landbrugsbedrifter. Enkelte Anlæg til Lucernemelsfremstilling er taget i Brug i 1938.

Froavlsarealerne var i Forhold til 1937 formindsket med ca. 16 pCt. Nedgangen fordeler sig saa at sige paa alle Afgrøder.

Husdyrbruget.

Detaller om Produktion, Eksport m. m. kan ikke endnu gives. Der maa herom henvises til en senere Artikel i »Tidsskrift for Landøkonomi«. Her omtales kun i grove Træk nogle af de Forhold, der karakteriserer Husdyrbrugets Stilling i Kalenderaaret 1938.

Husdyrbrugstællingen 16. Juli gav for de forskellige Husdyrgrupper de i det efterfølgende anførte Resultater:

Kvæg et. Siden sidste Tælling 31. December 1937 er Hornkvægbestanden forøget, men det maa altid erindres, at Sommertællingerne plejer at udvise et noget højere Tal end Tællingerne ved Vintertid.

Hornkvægbestanden i Landdistrikterne (Tus. Stkr.).

	¹⁶ / ₇ 1938	³¹ / ₁₂ 1937	¹⁷ / ₇ 1937	² / ₁ 1937
Tyre (1 Aar og derover).....	63	63	64	65
Stude (1 Aar og derover).....	80	79	80	70
Køer og Kvier, som har kælvet.....	1601	1590	1573	1601
Kvier, som ikke har kælvet (1 Aar og derover).....	606	541	603	538
Kalve under 1 Aar.....	833	791	764	798
Hornkvæg i alt...	3183	3067	3084	3072

Nedgangen i Kobestanden maa nu antages at være standset, og efter Stigningen i Kalvenes Antal at domme kan der antagelig ad Aare ventes en moderat Fremgang i Koantallet.

Vilkaarene for Kvægholdet — ganske særlig for Malkekoerne — var i Aarets første Mdr. i høj Grad afhængige af den Del af Høsten 1937, der var overgemt, altsaa Roe-, Hø- og Halmfoderet. Roebeholdningerne var ikke særlig store, men af en god Foderkvalitet, idet Tørstofprocenten var høj. Hø var der ret rigeligt af, og det samme var Tilfældet med Halm. Forholdet mellem Smørpriser og Kraftfoderpriser var nogenlunde gunstigt, og Sundhedstilstanden hos Dyrene god.

Der var saaledes ret gode Produktionsbetingelser i Aarets første Maaneder. Det saa ud til tidlig Udbinding, men desværre hæmmedes Græssets Vækst af Torken baade i April og Maj Maaneder, og fuld Udbinding trak det ud med; Fodringen blev noget dyr i en Del Tilfælde, hvor Rodfrugterne slap op. Sandstormene bidrog heller ikke til Fremme af Græsvæksten. Gennem Maj Maaned maatte der anvendes Kraftfoder. Dette kunde først spares i Juni og Juli Maaneder under den tilfredsstillende Græsmængde, der da fandtes.

Kun en forholdsvis kort Tids Græsmangel indtraf i August Maaned, men det var kritisk nok, da der f. Eks. ikke var meget Hø at rutte med som Tillægsfoder, og man kviede sig ved saa tidligt at ty til Roerne. Senere bedredes Græsvæksten, og den har været jævn god i Efteraarstiden. Dyrene kunde være forholdsvis længe ude, men Mund- og Klovesygen har dog stillet sig hindrende for en Del Græs og Nykløvers Udnyttelse i Efteraaret.

Roerne har atter i Aar en god Tørstofprocent. Skal der end spares paa Høet, er der til Gengæld Anledning til at bruge noget af det billige Korn i Foderblandingen.

Mælkeproduktionens Størrelse maa i Aaret 1938 antages at have været ret tilfredsstillende. Det tyder ogsaa de spredte Efterretninger fra Kontrolforeningernes Aarsopgørelse paa. Men ganske vist har Mund- og Klovesygen ogsaa her indvirket forstyrrende. —

Eksporten fra det danske Kvægbrug kan paa nærværende Tidspunkt kun skønsmæssigt opgives for 1938. Det antydes i følgende Opstilling:

	1938	1937	1936
Smør, Mill. kg	158,0	152,9	146,2
Ost, —	9,0	9,4	9,5
Slagtet Hornkvæg, Tus. Stkr.	67,0	95,6	28,6
Lev. Hornkvæg —	135,0	172,3	166,3
Ialt Kød og Hornkvæg —	202,0	267,9	194,9

Af Smørekseporten har England taget ca. $\frac{3}{4}$ og Tyskland omtrent Resten, idet kun ubetydelige Mængder er gaaet til Belgien, Frankrig og Czekoslovakiet.

En forholdsvis stor Part af Slagtet Hornkvæg, over 50 pCt., er ligesom sidste Aar gaaet til Holland; men af den hollandske Indførsel herfra falder igen $\frac{2}{3}$ paa Transit-handelen. Den 30. Juni blev indgaaet en dansk-hollandsk Vareudvekslingsoverenskomst, som forudsætter den hidtidige Udførsel af dansk Oksekød opretholdt et Aar frem i Tiden. For levende Hornkvæg er Tyskland den største Aftager, idet $\frac{9}{10}$ af hele Eksporten er gaaet dertil. Danmarks Andel i Tysklands Indførsel af Hornkvæg er ikke mindre end omkring 70 pCt.; for Smør ca. 40 pCt. Helt ubetydelige er de tyske Interesser i dansk Kvægbrug saaledes ikke — og omvendt, de danske Kvægbrugerens Interesse i det tyske Marked.

Smørnoteringen var høj ved Aarets Begyndelse, 267 Øre pr. kg; men faldt hurtigt og naar Lavpunktet 200 Øre først i April. Den hæver sig derefter langsomt og var i Efteraarsmaanederne ret konstant omkring 230—240 Øre pr. kg. I December Maaned er Prisen steget til omtrent samme Højde som ved Aarets Begyndelse, og Aarets Gennemsnitspris bliver antagelig omkring 230 Øre pr. kg.

Gennemsnitsprisen paa Slagtekvæg, Københavns Kvægtorvs Notering for unge Køer af mellemste Klasse, er 40 Øre pr. kg lev. Vægt — iøvrigt uden store Svingninger i Aarets Løb.

Disse Priser er en Kende højere end i Fjor og har forsaavidt bedret paa Kvægholdets Økonomi. Pasningsudgifterne er imidlertid steget, og de trykkende Vanskeligheder navnlig paa smaa og middelstore Bondergaarde med at faa Mandskab til Dyrenes Røgt og Pleje har medført, at man i betydelig Udstrækning i 1938 har indført Maskinmalkning. Om det nu er en Bølge, som vi har kendt det tidligere, der atter gaar over Landet, og som efter en Tids Forløb stopper op, mens Flertallet af Malkemaskiner ender paa Loftet — skal være usagt. Det Tidsrum maa vel nærme sig, da Landbruget ogsaa paa dette Omraade, tvunget af Omstændighederne, bliver mekaniseret.

Kvægbrugets største Fortrædelighed i 1938 er dog saa afgjort Mund- og Klovesygen. Den var netop ved Aarets

Begyndelse sprunget over Landegrænsen og bredte sig i første Halvaar af 1938 især over de sønderjydske, navnlig de sydligste Landsdele. Det saa en Overgang hen paa Sommeren ud til, at dens Udbredelse ikke længere gik med samme Fart; men saa tog den for Alvor fat igen, og paa Øerne har man siden Efteraaret oplevet en usædvanlig heftig egnsvis Udbredelse. Der er Sogne, hvor saa at sige alle Besætninger har været angrebet.

Som det altid er gaaet for, naar Epidemien var stærkt udbredt, kniber det med at gennemføre alle Afspærrings- og Forsigtighedsforanstaltninger. Og ligesom for synes Landbrugets Mænd, at Veterinærvæsen og Videnskab er for langsomme i Bevægelsen i deres Kamp mod Sygdommen. Og endelig, ligesom forhen, skyder »Raad« og Bekæmpelsesmidler frem som Paddehatte!

Det meste af denne Kritik maa sikkert tages som Udslag af de nervespændte Situationer, der opstaar for Landmændene, naar deres vigtigste Driftsgren pludselig lammes af Sygdom, og i visse Tilfælde er Genstand for alvorlige Odelæggelser.

Det er dog i 1938, som om der aabner sig et spirende Haab om, at de omfattende og ødelæggende Epidemiers Dage er talte. Det er især det af den danske Forsker Dr. *Sv. Schmidt* og den tyske Professor *Waldmann* fremstillede Vaccine, man klynger sit Haab til, og hvorved man venter at skulle kunne holde opdukkende Epidemier i Ave.

Udover selve Sygdommen er det iøvrigt blandt Kvægbrugere Følgesygdommene, der frygtes saa stærkt: Yverbetændelser, Klovlidelser, Ufrugtbarhed o. s. v. Desværre maa det vel ogsaa ventes, at Tuberkulosekampen, der var saa godt i Gang, for en Tid vil afsvækkes paa Grund af Mund- og Klovesygens Forstyrrelser i Besætningerne. —

Mængderne af indførte Foderstoffer i de første 10 Månedes af 1938 stiller sig i Forhold til samme Tidsrum i forudgaaende Aar paa følgende Maade:

	1938	1937	1936
Oliekager	596,5	462,8	551,8
Soyaskraa m. m.	38,0	26,1	32,2
Hvedeklid	19,7	30,2	19,7

Medens 1 kg Foderblanding i Fjor stod i en Pris af 17,60 Øre pr. kg, biver Tallet i Aar ca. 15,80 Øre pr. kg. Forholdstallet, Smørværdi: Foderblandingsværdi bliver derfor i Aar gunstigere, nemlig ca. 14,5 mod 12,8 i 1937. —

Om Kvægavlssarbejdet i snævrere Forstand vil der senere komme en indgaaende Skildring, der formentlig i ikke ringe Grad vil tage Udgangspunkt fra den Landsmønstring af Kvægracernes Elitedyr, der fandt Sted paa Bellahøj i Sommer.

I Mejeriaaret 1937 (fra Efteraar 36 til Efteraar 37) blev Danmarks Mælkeproduktion opgjort til ca. 5300 Mill. kg. Efter alt at dømme vil Mejeriaaret 1938 bringe et lidt højere Tal.

Svineholdet. Bestandens Størrelse fremgaar af de hyppige Tællinger, der er nødvendige under de stramme Kontingenteringstilstande.

Svinebestanden i Landdistrikterne (Tus. Stkr.).

	1938							
	19/11	8/10	27/8	16/7	18/6	7/5	26/3	12/2
Avlsorner	16	16	16	16	17	17	17	17
Søer:								
Første Gang drægtige Søer	67	54	40	55	63	93	108	97
Andre drægtige Søer	147	156	160	155	145	132	126	142
Diegivende Søer	68	72	78	82	89	81	84	60
Gold søer (ikke drægtige og ikke diegivende Søer, der ikke er udsat til Slagtning)	24	25	26	24	23	21	16	15
Udsættersøer til Slagtning.	13	14	11	10	9	9	8	8
Søer i alt...	319	321	315	326	329	336	342	322
Pattegrise hos Søerne	581	642	678	689	731	687	743	512
Ungt Tillæg og Slagterisvin:								
Fravænnede Grise und. 35 kg	676	706	726	717	698	677	566	590
Svin paa 35—60 kg	608	645	613	669	591	499	522	607
Fedesvin (Slagterisvin) paa 60 kg og derover	561	516	542	428	429	451	539	523
Svin i alt...	2761	2846	2890	2845	2795	2667	2729	2571

Som Tabellen viser, er der i Svinebestanden som Helhed ikke stærke Forskydninger; i Grunden holder den sig mere stabilt paa omtrent samme Højde, end de fleste havde turdet ane. Og den er vel ret beset lige paa det knappest i 1938! Med de ekstra Kontingenter, Aarets sidste Maaned bragte, de lave Kornpriser og forskellige andre Forhold, vilde det antagelig være mere passende med en lille Kende større Bestand.

Eksportens Størrelse fremgaar af følgende Opstilling:

	1938	1937	1936
Bacon og Flæsk, Mill. kg	ca. 178,0	181,7	176,3
Slagteriaffald, —	— 23,0	24,1	19,5
Svinefedt, —	— 10,5	13,0	12,2
Levende Svin, Tus. Stkr.	— 115,0	167,3	183,8

Det er atter et lille Skridt nedad fra i Fjor, men dog saa nogenlunde paa Højde med Eksporten 1936. Gennemsnitsnoteringen paa Flæsk kommer til at ligge omkring 175 Øre pr. kg mod 171 Øre i 1937. De lidt ubestemmelige Gennemsnitspriser paa Foderkorn bliver for Byg ca. 14,50 Øre, Majs 16,00 Øre, mod i Fjor henholdsvis ca. 18,00 Øre og 15,00 Øre.

Svineholdet har haft gode Betingelser for at frembringe »Overskud« eller omsætte det hjemmeavlede Korn til en god Pris. Dette i Relation til de faldende Kornpriser gør det forstaaeligt, at de kornsælgende og kortbegrænsede Landbrugere har brugt stærke Ord om den gennemførte Svineordning.

Prisen paa Torvegrise har ligget ret højt gennem hele Aaret 1938, nemlig i Gennemsnit ca. 35,00 Kr., medens den i 1937 kun var knap 15,00 Kr.

Indførselen af Majs var kun ca. 300 Mill. kg mod 538 Mill. kg i 1937 i de første 10 Maaneder af Aaret; af de øvrige Kornsorter tilsammen ca. 312 Mill. kg i 1938 mod ca. 305 Mill. kg i 1937 i samme Tidsrum.

F j e r k r æ h o l d e t. Efter Tællingen i Juli Maaned var Hønsbestanden paa 27,6 Mill. Stkr. mod 26,5 Mill. Stkr. i 1937. Stigningen falder imidlertid paa Gruppen Kyl-

linger, idet Honernes Antal kun var 11,9 Mill. mod 13,3 Mill. i 1937.

Eksporten af Æg og slagtet Fjerkræ stiller sig saaledes:

	1938	1937	1936
Æg, Mill. Snese	77,5	80,6	70,1
Sl. Fjerkræ, Mill. kg	2,8	2,8	2,9

Som i Fjor er $\frac{3}{4}$ af Ægeksporten gaaet til England og knap $\frac{1}{4}$ til Tyskland. Den gennemsnitlige Ægpris bliver ca. 120 Øre pr. kg mod 111 Øre i 1937. I December Maaned ligger Noteringen dog kendelig lavere end paa samme Tid i Fjor. Antagelig er det de høje Kornpriser i Fjor, der har virket nedstemmende paa Produktionen; men med Henblik paa Stillingen i England kan det næppe siges at være nogen uheldig Tendens.

H e s t e n e. Den samlede Hestebestand blev ved Tællingen opgjort til 564 Tus. Stkr., eller en Stigning fra i Fjor paa ca. 12 Tus. Stkr. Plageantallet er alene 8 Tusinde større. Antallet af Hopper, der blev bedækket i Aaret forud for Tællingstidspunktet, var 88 Tusinde; Følantallet ved Tællingen dog kun godt 50 Tusinde, omtrent som i Fjor.

Eksporten af Heste bliver nær 14 Tus. Stkr. mod 12 Tus. Stkr. i 1937. Priserne er omtrent paa samme Niveau. I de første 10 Maaneder af 1938 er kun indført 2650 Heste og Føl.

Andre Forhold.

En Opgørelse af Værdien af Landets og Landbrugets Vareomsætning med Udlandet kan kun foretages for de 10 Maaneder af Aaret. I Henhold til Statistisk Departements Opgørelse kan gives følgende Opstilling:

Værdi af Vareomsætningen i Mdr. Januar—Oktober (Mill. Kr.).

	1938	1937
Eksportværdi ialt	1294	1287
Heraf Landbrugsprodukter	933	919
Heraf fra Husdyrbruget	888	858
Importværdi	1359	1404
Heraf Raastoffer til Landbruget	223	225

Fremgangen i Eksportværdien skyldes særlig Smør-eksporten, der i nævnte Tidsrum har givet 31 Mill. Kr. mere hjem end i Fjor. —

Landbrugserhvervets Liv og Virksomhed gennem et Aar kan kun tegnes i grove Træk. Medgaaende og modgaaende Detailler findes i broget Blanding. Det er i økonomisk Henseende ikke et af de mørkeste Aar — men heller ikke for de fleste saa lyst, som ønskeligt var.

I den givne Skildring af Kaar og Arbejde findes meget fuldført og afsluttet — men ogsaa meget staar tilbage som uløste Problemer. Og nye Opgaver banker paa! Her skal nævnes, at De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation er gaaet ind for et Arbejde til en stor og omfattende Rationalisering af Afsætningen af Mejeriprodukter. Ligeledes skal anføres, at Andels-Kreatureksportforeningen, Danske Landbrugeres KødforSyning og Andelsslagterierne arbejder efter en bestemt Plan for Fremme af en mere samlet, rationel Afsætning af Kødproduktionen.

Paa de store Andelsforeningers Møder, paa Delegeret- og Sendemandsmøderne er Landbrugets Forhold blevet drøftet i Aarets Løb paa bredere Front. Det mægtige Bellahøjstævne staar som en særpræget Begivenhed blandt alt andet i 1938. Nævnes maa ogsaa, Landbrugernes Sammenslutnings 4. Bondestævne i Odense 29. Juli, hvorfra der udsendtes en økonomisk-erhvervspolitisk Udtalelse om Landbrugets Stilling. —

Statens plantepatologiske Forsøgsvirksomhed samt Landbo- og Husmandsföreningernes Frøsalg er blandt de Institutioner, der kunde fejre 25 Aars Jubilæum. Det samme var Tilfældet med Slingerup Landbrugsskole. Paa Næsgaard Agerbrugsskole og Kærehave Landbrugsskole fandt Lederskifte Sted. En ny Landbrugsskole begyndte Virksomheden i Hammerum ved Herning. —

Af Landbrugslitteraturen i Aaret 1938 kan nævnes: Arvelighed og Husdyravl af *Ivar Johansson*, oversat af *Th. Glad*. Stuefluen og Stikfluen (176. Beretning fra For-

sogslaboratoriet) af *Mathias Thomsen*. Landbrugets Ordbog, II Bind, ved *Th. Madsen-Mygdal*.

Præget af, at det var Mindeaaret for Stavnbaandets Løsning, kom en Række Værker af historisk Art: Chr. D. Reventlows Liv og Gerning, af Dr. phil. *Hans Jensen*. Denne Bog er udgivet af Landhusholdningsselskabet. Udgivet af Landbrugsudstillingen, 1938: Den danske Bonde 1788—1938 af *Fridlev Skrubbeltrang*; Fra Fællesskab til Fællesskab, af *Axel Garde*; Fra Trællekaar til Friheds Gry, af *A. M. Sørensen*; desuden 4 Bøger om dansk Landbrugs faglige og økonomiske Sider, udarbejdet af en lang Række af Forfattere.

Endelig skal til Slut anføres: Min Livsmelodi af *Chr. Sonne*, en herlig Bog om et langt Livs Landmandsgerning! —

Og nu, da Aaret snart er omme, og dets Historie er fuldbyrdet, drages vi vemodigt til Minde alle dem, der ikke mere møder paa Landbrugets Arbejdsmark; men som hver paa sin Maade, i stor eller lille Virksomhed, var med til at føre dette Landbrug frem til dets nuværende Stilling.
